

DE ARBOWET EN CORONA

Op grond van de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) heeft de werkgever een zorgplicht voor een veilige en gezonde werkplek. Maar hoe werkt dat nu? En is alles ook onverkort van toepassing in deze ‘coronatijden’?

Elke werkgever moet volgens de Arbowet een arbobeleid voeren. De regels met betrekking tot arbeidsomstandigheden zijn verder uitgewerkt in het Arbeidsomstandighedenbesluit en de Arbeidsomstandighedenregeling. Het arbobeleid in een bedrijf valt of staat met een goede Risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E). Deze RI&E is verplicht voor iedere werkgever die personeel in dienst heeft. Onderdeel van deze RI&E is het opstellen van een aanpak om risico's te voorkomen, te vermijden of de gevolgen te beperken. In ieder geval moet de RI&E door een gecertificeerde arbodienst of arbodeskundige worden getoetst. Deze stap is niet verplicht voor bedrijven met maximaal 25 werknemers die gebruikmaken van een erkend Branche-RI&E-instrument.

PREVENTIEMEDEWERKER

Iedere werkgever is verplicht om ten minste één preventiemedewerker aan te stellen. De preventiemedewerker werkt actief aan het bevorderen van de veiligheid en de gezondheid binnen het bedrijf. In kleine bedrijven (met 25 werknemers of minder) mag de werkgever ook zelf de preventiemedewerker zijn. De preventiemedewerker heeft vier wettelijk verplichte taken:

- het opstellen of meewerken aan een RI&E;
- het adviseren aan en samenwerken met de werkgever, ondernemingsraad (OR) of personeelsvertegenwoordiging (PVT) voor goede arbeidsomstandigheden;
- het meewerken aan het uitvoeren van de maatregelen uit onder andere het Plan van Aanpak;
- het samenwerken met en adviseren aan de bedrijfsarts of de arbodienst.

Daarnaast kan de preventiemedewerker ook andere taken op zich nemen die met arbeidsomstandigheden te maken hebben. De preventiemedewerker kan zich bij het opstellen van de RI&E laten bijstaan door een externe partij zoals een arbodienst.

De preventiemedewerker kan zo nodig ook de hulp inschakelen van andere werknemers in het bedrijf. Werknemers kunnen een goede bijdrage leveren aan het opstellen van de RI&E. Zij weten tenslotte het beste wat er op de werkvloer speelt. De OR of de PVT van het bedrijf heeft als vertegenwoordiger van de werknemers instemmingsrecht op het gebied van arbeidsomstandigheden. Werknemers hebben het recht om de RI&E en het Plan van Aanpak in te zien. Dit heet het inzage-recht. Dit recht kan worden vormgegeven door het digitaal aanbieden van de RI&E aan de werknemers óf door de werknemers een kopie te geven van de RI&E. De werknemer heeft het recht om zélf een kopie te maken van de RI&E.

NALEVING

De Inspectie SZW ziet toe op de naleving en handhaving van de Arbowet bij werkgevers. En rapporteert daar ook over. De instantie brengt elke twee jaar het rapport *Arbo in bedrijf* uit. Voor het laatst is dit rapport uitgebracht in juli 2019 over het jaar 2018. De meest in het oog springende constatering uit dit rapport zijn:

- In 2018 hebben significant meer bedrijven zowel een RI&E als een contract met een arbodienstverlener, BHV en een preventiemedewerker. Waar in 2016 27 procent

van de bedrijven aan deze vier belangrijke kernbepalingen voldeed, is dit in 2018 33 procent van de bedrijven. Nog altijd slechts een derde van alle Nederlandse bedrijven.

- Het aandeel bedrijven met een RI&E is voor het eerst sinds 2012 significant toegenomen. Waar in 2016 45 procent van de bedrijven voldeed aan deze verplichting, voldoet in 2018 49 procent van de bedrijven hieraan. Een kanttekening daarbij is dat inspecteurs beoordelen dat niet 49 procent maar 30 procent van de bedrijven een RI&E heeft waarin ook daadwerkelijk alle belangrijke risico's zijn geïnventariseerd.
- Als het gaat om de verplichtingen om een preventiemedewerker te hebben, doen bedrijven het ook beter dan in voorgaande jaren. Het aandeel bedrijven met preventiemedewerker is significant gestegen van 43 procent in 2014 naar 54 procent in 2018.

51 procent van de werkgevers heeft geen RI&E en 46 procent van de bedrijven geen preventiemedewerker

Kortom twee derde van de bedrijven voldoet niet aan vier kerneisen van de Arbowet, 51 procent van de werkgevers heeft geen RI&E en 46 procent van de bedrijven geen preventiemedewerker. Werk aan de winkel dus. Want deze zaken zijn niet alleen nodig om arbeidsrisico's en verzuim te beperken. Het is de taak van de (inkomens)adviseur om de werkgever te informeren en op de risico's te wijzen.

REDENEN VOOR HET NIET-HEBBEREN VAN EEN RI&E

Uit dezelfde rapportage blijken de volgende uitkomsten onder een enquête bij werkgevers:

- Van de werkgevers zonder RI&E zegt 76 procent niet te weten dat ze een RI&E moeten maken;
- 26 procent van de werkgevers geeft aan geen RI&E te willen opstellen. Ten opzichte van 2016 is het percentage significant afgenomen. Toen was het 34 procent;
- 5 procent geeft aan geen RI&E uit te kunnen voeren, omdat ze niet weten hoe ze deze moeten opstel-

len. In 2016 was dit nog 13 procent.

CORONA

Hoewel veel werkgevers dus nog onbekend zijn met het maken van arbo-beleid en de RI&E, heeft de coronacrisis daar nog iets aan toegevoegd. Namelijk het treffen van maatregelen om besmetting met het coronavirus onder het personeel te voorkomen. Het kan hier gaan om grofweg twee situaties voor het personeel:

- Sommige werknemers hebben door de aard van het werk kans op blootstelling aan het coronavirus zoals bijvoorbeeld zorgmedewerkers met besmette patiënten of medewerkers die met besmet materiaal in aanraking komen of moeten schoonmaken.
- Overige werknemers in bedrijven en instellingen die bloot staan aan een algemeen besmettingsgevaar.

Volgens de Arbowet moet de werkgever ook onder (juist) deze omstandigheden zorgen (zorgplicht) voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers. En dus dienen ook de maatregelen die getroffen zijn of worden omtrent corona, te worden vastgelegd in de RI&E. Je kunt dan onder andere denken aan de afstanden op de werkplek, looproutes, werken met machines en hoe om te

gaan met (lichte) klachten.

Recent is het Arbeidsomstandighedenbesluit aangepast met tijdelijke aanvullende vereisten in verband met de bestrijding van de epidemie covid-19. Hierin zijn onder andere

Arbowet vereist ook vastleggen coronamaatregelen in RI&E

aanvullende eisen opgenomen ten aanzien van de hygiëne van de arbeidsplaatsen,

de voorlichting daarover aan personeel en het houden van toezicht van de werkgever op die hygiëne op de arbeidsplaatsen.

THUISWERKEN EN CORONA

In het Arbeidsomstandighedenbesluit is in 2012 het begrip 'thuiswerken' vervangen door de term 'plaatsafhankelijke arbeid'. Thuiswerken kan dus ook elders (niet bij de werkgever op kantoor, maar ook niet in het huis van de werknemer) plaatsvinden. Veelal heeft iedereen het nog gewoon over thuiswerken. Dat thuiswerken heeft vanwege corona een enorme vlucht genomen en heel veel werknemers zullen niet alleen nu tijdelijk, maar ook op de lange termijn veel meer thuiswerken.

Het begint natuurlijk allemaal met wie er thuis kan werken en wie niet. Zodra er thuis wordt gewerkt, valt deze werkplek ook onder de Arbowet en rust er dezelfde zorgplicht voor

thuiswerkplekken op de werkgever als bij de werkgever zelf.

Werkgever en werknemer hebben hierbij een gedeelde verantwoordelijkheid. Werknemers moeten gevaren voor hun veiligheid of gezondheid direct aan hun werkgever mededelen. Werkgever en werknemer moeten samen overleggen over een gezonde en veilige inrichting van de werkplek.

Als werkgever ben je verplicht je werknemers actief te instrueren. Hoe een werknemer veilig en gezond zijn werk kan doen, moet met regelmaat onderwerp van gesprek zijn tussen werkgever en werknemer.

En tenslotte dient thuiswerken ook een plaats te krijgen in de RI&E. Dus de risico's van thuiswerken dienen geïnventariseerd te worden en te worden opgenomen in het plan van aanpak.

CONCLUSIE

Uit alles blijkt dat deze coronaepidemie ook in de arbeidsomstandigheden blijvende verandering heeft gebracht. Hoe tijdelijk we ook dachten in deze crisis te zitten, het duurt allemaal veel langer dan we verwachtten. Dus dienen werkgevers wel aandacht te besteden aan het naleven van de regels en het opnemen van die regels en afspraken in bijvoorbeeld de RI&E. Ook het thuiswerken zal een blijver zijn bij veel werkgevers en werknemers. Dan moet er dus ook aandacht zijn voor die thuiswerkplek in de RI&E. Werkgevers zullen vanwege het niet-voldoen aan de normen bij thuiswerken niet direct een boete opgelegd krijgen, maar eerst een waarschuwing. Wordt er alsnog niet voldaan, dan kan de boete oplopen tot 3.000 euro. Het is echter beter om het niet zover te laten komen. Uit de eerder genoemde uitkomsten van het rapport *Arbo in bedrijf* blijkt dat veel werkgevers nog lang niet voldoen aan de eisen van de Arbowet. Als adviseur een mooie taak om dit bespreekbaar te maken met je klanten, hen te wijzen op de risico's en mogelijke gevolgen. Kleine moeite, groot plezier en je bewijst je toegevoegde waarde als adviseur hiermee. ●

J. (Johan) Kelder RCCM®
De auteur is consultant bij Enkwest Opleiding & Advies B.V. te Apeldoorn en lid van de redactieraad van *de Beursbengel*.